

על המצות²¹⁸, ולהכי בעינן למעבד באדר הסמוך לשבט²¹⁹.

אלא רבן שמעון בן גמליאל, מאי טעמא דידיה, דדריש קרא למעבד באדר הסמוך לניסן?

אמר רבי טבי: טעמא דרבי שמעון בן גמליאל, משום דמסמך [לסמוך] גאולה דפורים לגאולה דפסח — עדיף.

רבי אלעזר אמר: טעמא דרבן שמעון בן גמליאל — מהכא: דכתיב "לקיים את אגרת הפורים הזאת השנית". ומדכתיב "השנית" — משמע דבעינן למעבד את מצוות הפורים באדר שני²²⁰.

ואיצטריך למיכתב קרא ד"השנית", א-1 ואיצטריך למיכתב קרא ד"בכל שנה ושנה", דמיניה נמי דרשינן לעיל, דבעינן למעבד באדר שני.

דאי מ"בכל שנה ושנה", הוה אמינא כי קושיין [קקושייתנן], דאדרבה, עדיף למעבד באדר ראשון, דהא אין מעבירין על המצוות! קא משמע לן קרא ד"השנית", דעבדינן בשני.

ואי אשמועינן רק קרא ד"השנית", הוה אמינא דבעינן למעבד בתחילה [לכתחילה] גם באדר ראשון וגם באדר שני, קא משמע לן קרא ד"בכל שנה ושנה" דדוקא בשני עבדינן — ולא בראשון.

שכשהתחיל במצוה, אין מפסיק לעשות מצוה אחרת.

אבל הכא הוי רק העברת זמן, דשייך ביה כללא ד"זריזין מקדימין למצוות", כי היכי דאמרינן במס' יומא [כ"ח ע"ב] גבי מצות מילה, שכל היום כשר למילה, אלא שזריזין מקדימין. ובספר שיח השדה כתב בשם האבני נזר, דהכא שייך "אין מעבירין", משום דיש זמן המפסיק שאין ראוי למצוה, שהרי אם יעבור יום י"ד של אדר ראשון, לא יהיה זמן ראוי למצוה עד י"ד דאדר שני [אבל גבי מילה, דכל היום כשר למצוה, לא שייך אין מעבירין, אלא זריזין מקדימין].

218. כדילפינן במכילתא מקרא ד"ושמרתם את המצות": אם באה מצוה לידך — אל תחמיצנה, אלא תקיימנה מיד.

ואיכא פלוגתא באחרונים, אי שייך האי כללא אף היכא דהמצוה שפוגע בה תחילה קלה יותר, ואם יקיימנה — לא יוכל לקיים אח"כ מצוה חמורה יותר. דהרדב"ז בתשובה [ח"ד סי' י"ג]

כתב, דיעשה את המצוה הראשונה. אבל בשו"ת חכם צבי [סי' ק"ו] כתב, דימתין ויעשה החמורה. ונ"מ, כגון שיכול לשמוע קריאת מגילה רק פעם אחת, או ביום בלבד, או בלילה בלבד. וקריאת הלילה — קלה יותר מקריאת היום, א"כ לכאור' תליא בהך פלוגתא.

219. ובטורי אבן הקשה, א"כ, למאי בעינן קרא? ותירץ, דקמ"ל קרא, דאפילו לא קרא באדר הראשון, לא יקרא שוב באדר השני [דאי מטעמא דאין מעבירין — היה צריך לקרות בשני]. והכי איתא בריטב"א, דכשם שלמ"ד דקורין באדר הסמוך לניסן — דווקא אז קורין, דלעכב בא הכתוב, ה"ה למ"ד אדר הסמוך לשבט — דווקא אז קרינן, ולא באדר שני. ועיי' בשפת אמת.

220. ובירושלמי [פ"א ה"ה] איתא עוד טעם. והכי איתא התם: "רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינה: אותה שנה [שהפיל בה המן פור] — היתה מעוברת". עיי"ש. [ועיי' בנפש יהונתן פרשת פקודין].

ורבי אליעזר ברבי יוסי, דאמר דעבדינן באדר הראשון, האי קרא ד"השנית" מאי עביר ליה?

מיבעי ליה למדרש כדרב שמואל בר יהודה.

דאמר רב שמואל בר יהודה: בתחילה קבעוה, לקרות את אגרת הפורים — בשושן, ולבסוף — בכל העולם כולו.²²¹ והיינו דכתיב "לקיים את אגרת הפורים הזאת השנית", שקבעוה פעם שניה לכל העולם כולו.

אמר רב שמואל בר יהודה: שלחה להם אסתר לחכמים בשנה השניה: קבעונו מעתה חובה לדורות, לעשות יום טוב ולקרות מגילה, כדי להיות לי לשם!

שלחו לה חכמים: אם נעשה כן, הרי שקנאה את מעוררת עלינו לבין האומות! שיאמרו שאנו שמחים להזכיר את מפתחן.²²²

שלחה להם: הלא כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס! ואם כן, הרי שם הם רואים כבר את מפתחן, ושוב אין חשש לקבוע שמחה וקריאת המגילה לדורות.²²³

רב ורב חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתנו האי מלתא דלקמן.

ומפסקינן למילתא, ואמרינן, דבכוליה סדר מועד, כל היכא דמתני כי האי זוגא — ארבעה חכמים אלו דלעיל, בעינן לחלופי רבי יוחנן, שהוזכר שם בטעות, ומעיל במקומו את רבי יונתן.

והכי מתנו: לאחר שקבלו חכמים את דבריה של אסתר, וקבעו קריאת המגילה לדורות, שלחה להם אסתר לחכמים עוד: כתבוני לדורות בספרי הכתובים!²²⁴

שלחו לה חכמים: הרי אמר שלמה: "הט אזנך ושמע דברי חכמים". והיינו חנוכה ופורים, שאינן בכלל המצוות הכתובות, שנאמרו ברוח הקדש, אלא דברי חכמים הן. ומסיים קרא: "הלא כתבתי לך שלישים ולא רבעים". והכי פירושו: "שלישים" דווקא — דבשלשה מקומות יש לנו להזכיר מלחמת עמלק: בספר שמות, בספר משנה תורה, ובספר שמואל. ולא "רבעים", שאין אנו רשאים להוסיף עוד.²²⁵

עד שמצאו לו חכמים סמך, לכתבה בכלל

221. תמה הרש"ש, הא גם במכתב הראשון שלח מרדכי, כתיב: "אל כל היהודים אשר בכל מדינות המלך וגו' הקרובים והרחוקים וגו' וקבל היהודים וגו'?" ועיי"ש שהאריך.

222. כך פירש רש"י. ובעיון יעקב ביאר, דהיינו, שעיי"כ יקנאו בנו אומות העולם, ויקחו מבנותינו לנשים, כמו שעשה אחשורוש באסתר. והשיבה אסתר, הרי כבר כתובה אני וכו', וממילא לא תעורר הכתיבה קנאה חדשה.

223. כתב המהרש"א, דכל זה נרמז קצת

במקראות המגילה. דכתיב מעיקרא: "ויכתב מרדכי וגו' לקיים את אגרת הפורים וגו' השנית, וישלח ספרים וגו'". ומסיים, דאין לחוש לקנאה, רק "דברי שלום ואמת וגו'", ד"הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס".

224. הכי איתא בפירוש רש"י למגילה [פרק ט' פסוק ל"ב]: "ומאמר אסתר קים וגו', אסתר בקשה מאת חכמי הדור לקבעוה ולכתוב ספר זה עם שאר הכתובים. וזהו: ונכתב בספר".

225. כך פירש רש"י. והקשה הריטב"א, מה ענין

רבי אלעזר המודעי אומר: "כתב זאת" — מה שכתוב כאן ובמשנה תורה.

"זכרון" — מה שכתוב בנביאים.

"בספר" — מה שכתוב במגילה.

אם כן, סבירא ליה, די שכל מה שכתוב בתורה.

אמר רב יהודה אמר שמואל: מגילת אסתר אינה מטמאה את הידים.

ואינה כשאר כתבי הקודש, שגזרו בהם בית שמאי, שאם נגעו בהם — מטמאין את הידים לענין אכילת תרומה.

וטעם הגזירה: מפני שהיו מצניעין אוכלין של תרומה ליד כתבי הקודש. שהיו אומרים: האי קודש, והאי נמי קודש.

כיון דאתו הספרים לידי פסידא, שהיו העכברין המצויין תמיד אצל אוכלין — אוכלין את הספרים, גזרו עליהם טומאה, כדי שלא יצניעו אוכלין של תרומה אצלם.

ומקשינן: למימרא, דסבר שמואל דמגילת אסתר לאו ברוח הקודש נאמרה, ולהכי אינה נחשבת כשאר כתבי הקודש?

הכתובים, ממקרא הכתוב בתורה. דכתיב בענין מלחמת עמלק: "כתב זאת זכרון בספר". ודרשינן ליה לקרא הכי:

"כתב זאת" — מה שכתוב כאן [בספר שמות] ובמשנה תורה, שכל מה שכתוב בתורה, קוראו הכתוב מקרא אחד.

"זכרון" — היינו מה שכתוב בנביאים [בספר שמואל].

"בספר" — מה שכתוב במגילה²²⁶.

ולהכי קבעה בין הכתובים, דחשבינן למגילה מכלל "שלישים".

והאי מלתא, אי קבעינן למגילה בכלל הכתובים — כתנאי היא.

דתניא: "כתב זאת" — מה שכתוב כאן, בספר שמות.

"זכרון" — מה שכתוב במשנה תורה.

"בספר" — מה שכתוב בנביאים. דברי רבי יהושע.

חזינן דסבירא ליה לרבי יהושע — דאין לקבעה בין הכתובים.

פסוק זה למלחמת עמלק?

ופירש דהכי קאמר קרא: "הלא כתבתי לך שלישים", דשלשה ספרים כתב שלמה, ולא היה אפשר לו לכתוב יותר. ואמרו חכמים לאסתר, אם כן, היאך נוסף אנו ספר על כתבי הקדש?! וע"ע במהרש"א [ד"ה כתבוני לדורות], ובמהר"ץ חיות.

226. בספר שער בת רבים הביא, שעפ"י מאמר

זה מבואר הפסוק [אסתר ט' ל"ב]: "ומאמר אסתר קים דברי הפורים האלה ונכתב בספר". כלומר, "ומאמר אסתר", דהיינו תשובת אמריה של אסתר, שאמרה "כבר כתובה אני על דברי וכו'", קיים את דברי הפורים האלה, להיות נעשים בכל שנה בקריאה ומשתה ושמחה. "ונכתב", דהיינו, מה שזכתה להיות המגילה נכתבת בין כל כתבי הקודש, הוא ממה שנמצא בתורה רמז על זה במילה "בספר", שדרשוהו — מה שכתוב במגילה.

והאמר שמואל: מגילת אסתר — ברוח הקודש נאמרה?²²⁷

ומתרצינן: נאמרה אמנם ברוח הקדש לקרות בעל פה, אבל — ולא נאמרה ליכתוב בספר²²⁷, ולהכי אינה מטמאה.

מיתיבי אדשמואל: רבי מאיר אומר: ספר קהלת אינו מטמא את הידים. ומחלוקת בית הלל ובית שמאי בספר שיר השירים, אם מטמא הוא — אם לאו.

רבי יוסי אומר: שיר השירים — לכולי עלמא מטמא את הידים. ומחלוקת — בספר קהלת.

רבי שמעון אומר: קהלת — מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל היא, שנחלקו האם מטמאה את הידים או לא. אבל רות ושיר השירים ואסתר — מטמאין את הידים.

חזינן דמגילת אסתר מטמאה את הידים!?

ומתרצינן: הוא — שמואל — דאמר ברבי יהושע, דאמר לעיל, דאין סמך לכתובת מגילה מן התורה, אלא ניתנה רק לקרותה בעל פה. חזינן, דפליג רבי יהושע אהני תנאי, וסבירא ליה דאין מטמאה את הידים, שהרי אינה מכתבי הקודש.

תניא, רבי שמעון בן מנסיא אומר: קהלת אינו מטמא את הידים, מפני שחכמתו של שלמה היא, ואינה ברוח הקודש. וחשיבא כדברים שבעל פה, שלא נתנו להכתב.

אמרו לו: וכי זו — הדברים שנכתבו בספר קהלת — בלבד אמר שלמה? והלא כבר נאמר בשלמה: "וידבר שלשת אלפים משל!"

אלא, מדלא נכתבו בספר קהלת כל אותם משלים, על כרחך דמה שנכתב — ברוח הקודש נאמר! ואם כן, יטמא את הידים!?

ואומר בספר משלי: "אל תוסף על דבריו". ומדאסר שלמה להוסיף על דבריו, שמע מינה דברוח הקודש נאמרו.

ותמהינן: מאי ואומר? למאי אצטריך האי קרא, הא שפיר אקשו ליה מקרא קמא!?

ומבארין: וכי תימא דבאמת מימר — מילי טובא אמר, כדכתיב: "וידבר שלשת אלפים משל". אלא דאי בעי — איכתיב בספר, ודאי בעי — לא איכתיב. וגם הני דכתיב בספר קהלת — משלות בעלמא הם, שרצה שלמה לכתבם, ולא מדברי הקודש ברוך הוא?

תא שמע: "אל תוסף על דבריו", דמדאסר להוסיף על דבריו, על כרחך דהני דבספר קהלת — ברוח הקדש נאמרו!

תניא, רבי אליעזר אומר: מגילת אסתר — ברוח הקודש נאמרה. שנאמר "ויאמר המן בלבו". ומנין ידעו כותבי המגילה מה היה בליבו? אלא ודאי — ברוח הקודש נאמרה.

רבי עקיבא אומר: מהכא מוכח דאסתר

227. כך פירש רש"י, דלא נתנה להכתב כלל. והקשו הראשונים, הא תנן לקמן [י"ז ע"א]: "קראה על פה — לא יצא?" ותירצו, דר' יהושע ור"י אמר שמואל — לא סברי לה להיא. והתוס' פירשו, דלא נתנה ליכתב ברוח

הקודש, אבל מדרבנן — נתנה להכתב ולקרות. והריטב"א פירש, דלא נתנה להכתב בכלל ספרי הקדש, עד שתהא כמותם לטמא את הידים, אבל מ"מ נתנה להכתב כדי שלא תהא קריאה בעל פה. עיי"ש. ועיי' בחידושי הגרי"ז על

אמר שמואל: אי הואי התם²³⁰ כשדנו בדבר זה, הוה אמינא מלתא דעדיפא מכולהו, דמהכא מוכח דברוח הקודש נאמרה: שנאמר: "קימו וקבלו", ודרשינן: קימו למעלה, בשמים²³¹ — מה שקיבלו ישראל למטה²³². ולידע דקבלו בשמים, ודאי דבעינן רוח הקודש!

אמר רבא: לכולהו הנך ראיות שהביאו האמוראים לעיל, להוכיח שאסתר נאמרה ברוח הקודש — אית להו פירכא, לבר מהך דשמואל — דלית ליה פירכא²³³.

והכי איכא למפרך להו:

ברוח הקודש נאמרה, שנאמר: "ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה". דמנא ידעינן שנשאה חן בעיני כולם? על כרחך, דעל ידי רוח הקודש ידעינן!

רבי מאיר אומר: אסתר ברוח הקודש נאמרה. שנאמר בענין בגתן ותרש: "ויודע הדבר למרדכי". ומנין נודעה לו מזימתם? אלא ודאי שרוח הקודש שרתה עליו²²⁸.

רבי יוסי בן דורמסקית אומר: אסתר ברוח הקודש נאמרה. שנאמר: "ובכזה לא שלחו את ידם". ומנא ידעינן דאפילו במקומות הרחוקים לא שלחו את ידם בכיזה? על כרחך דברוח הקודש נאמרה²²⁹.

לידע גם ממרחקים את מניין ההרוגים. אבל בדבר שלא קיימו את מצות מכתב המלך, שלא שלחו ידם בכיזה, בזה לא הוו ידעי ע"י קול. אלא על כרחך — דברוה"ק נאמרה. ודחיא הגמרא, דע"י שליח הודיעו להם, כדי שלא תהא עין המלך צרה בממון.

230. כתב השפתי חכמים, דבדווקא קאמר שמואל: "אי הואי התם", דאז אי הוה להו מילתא להשיב על דברי — היו משיבין, והיו מראין לי שטעיתי, והייתי חוזר מדברי. אבל השתא, שאין התנאים כאן לפני, לא אוכל לומר דבר זה, דמסתפינא דלמא טועה אני, ואין מי שישב על טעותי.

231. ומנא ידע דקיימו למעלה? אלא ודאי ברוח הקודש נאמרה, ריטב"א.

232. במהרש"א במס' שבת [פ"ח ע"א, ד"ה קיימו] כתב, דדרשינן להך דרשה, משום דאי כפשוטו — הוה ליה למכתב: "קבלו וקיימו", דודאי קדמה הקבלה לקיום.

233. ועיי' בתוס' שהקשו, הא גם לשמואל אית פירכא, דמהאי קרא דרשינן במס' שבת דרשה

הרמב"ם [פ"ב מהל' מגילה ה"ט]. ועיי' מה שביאר בספר מרומי שדה.

228. הקשה הטורי אבן, אה"נ דמהכא מוכח דשרתה על מרדכי רוח הקודש, אבל אכתי מנלן שכתב את המגילה ברוח הקודש? ותירץ בכן יהודיע, דהא מהאי דכתיב: "ויודע הדבר למרדכי" — מוכח דשרתה על מרדכי רוח הקודש, וזה ידעינן שמרדכי כתב את המגילה. ואם לא שנאמרה לו להכתב על פי רוח הקודש, הרי לא היה כותב שבח עצמו, ששרתה עליו רוה"ק! וכ"כ ביערות דבש.

229. הקשה המהרש"א, אמאי לא מייתי ראיה מקרא דלעיל מיניה, דכתיב: "והרוג בשנאייהם חמשה ושבעים אלף וגו'", והיאך ידעו את מניין ההרוגים של הרחוקים, אי לאו דברוה"ק נאמרה?

ותירץ, דהיינו משום דבכתב המלך ניתן רשות ליהודים גם בכיזה, אלא שהם מעצמם הרחיקו מן הביזה, שלא תהא עין המלך צרה בממון. והשתא, בדבר שנתקיים מכתב המלך, דהיינו להרוג בשונאייהם, איכא למימר, דיצא הקול

והא דאייתי רבי יוסי בן דורמסקות, מהא דכתיב במגילה דלא שלחו ידם בכיזה במקומות הרחוקים — נמי לאו ראייה היא, דדלמא פריסתקי [שלוחים] שדור [שלחו] יושבי המקומות הרחוקים למרדכי ואסתר, לומר להם שלא נגעו בכיזה, כדי שלא ירע בעיני המלך.

אבל האי דשמואל — ודאי לית ליה פירכא. דכדי לידע הנהגת שמים — ודאי בעינן רוח הקודש.

אמר רבינא: היינו דאמרי אינשי: טבא חדא פלפלתא חריפתא — ממלי צני קרי [טוב גרגר אחד של פלפל — מסלים מלאים דלועים].

רב יוסף אמר: מהכא ילפינן דברוח הקודש נאמרה: דכתיב "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים". ומנא ידעינן שלא יעברו לעתיד? אלא ודאי דברוח הקודש נאמרה.

רב נחמן בר יצחק אומר: מהכא ילפינן לה: דכתיב "וזכרם [של ימי הפורים] לא יסוף מזרעם"²³⁴ [דמקרא ד"וימי הפורים האלה

האי דרבי אליעזר, דיליף מ"ויאמר המן בלבו" — איכא למפרך הכי: דדלמא באמת לא ברוח הקודש נאמרה, אלא סברא הוא, שכך אמר המן בליבו, דהא לא הוה איניש דחשיב למלכא כוותיה. והאי כי קא מפיש טובא ואמר: "יביאו לבוש מלכות וגו'", שהרבה מאד בכבודו של האיש אשר המלך חפץ ביקרו, ודאי אדעתיה דנפשיה קאמר, שנתכוון להביא כבוד זה לעצמו.

וראיה דרבי עקיבא — איכא למפרך הכי: דדלמא האי דכתיב: "ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל ראייה" — כרבי אליעזר היא, דאמר: מלמד שכל אחד ואחד — נדמתה לו אסתר כאומתו, והיו כולם אומרים בפיהם: זו — משלנו היא! חזינן מהכא, שנשאה חן בעיני כל רואיה, ואין צריכין לזה רוח הקודש.

והא דאייתי רבי מאיר ראייה, מהא דידע מרדכי את מזימת בגתן ותרש, נמי איכא למפרך, דדלמא כרבי חייא בר אבא לקמן, דאמר: בגתן ותרש שני טרשיים היו, והיו מדברים בלשון טרסית, ולכן היו סבורים שאין אדם שמבין דבריהם. ומרדכי שהיה ראש הסנהדרין — ידע בשבעים לשון, ולכן הבין את שפתם.

הוא "וקבלו", והכתיב הוא: "וקבל". א"כ, איכא למימר, דהכא דרשינן מהקרי, שקיימו למעלה — מה שקבלו למטה. והתם, במס' שבת — דרשינן מהכתיב, דקיימו השתא — מה שקיבל משה רבינו בסיני.

234. בירושלמי [פ"ב ה"ד] איתא: "וזכרם לא יסוף מזרעם — שמעון בר בא בשם ר' יוחנן אמר: מכאן קבעו לה חכמים מסכתא". ופירש

אחרינא: "הדור קבלוה בימי אחשוורוש, דכתיב: "קיימו וקבלו היהודים", קיימו — מה שקבלו כבר"? [ובמס' שבועות [ל"ט ע"א] דרשינן מהאי קרא דרשה אחריתא. עיי"ש].

ותירצו, דשפיר איכא למשמע מינה תרתי [ובמהרש"א דלעיל כתב, דהדרשות שקולים הם, ויבואו כולם. ועיי' בעיני שמואל].

והחשק שלמה כתב, דשמע בשם הגר"א ליישב, דהנה בהך קרא איכא קרי וכתוב. דהקרי

לא יעברו מתוך היהודים" — לא מוכח אלא
איהודים שבאותו דור, תוס' 235].

שנינו במשנתנו: ומתנות לאביונים.

תני רב יוסף: האי דכתיב "ומשלוח" 236 מנות
איש 237 לרעהו, משמע שצריך לתת שתי
מנות 238 — לאיש אחד 239.

237. כתב הרמ"א [תרצ"ה סק"ד], דאשה חייבת
במשלוח מנות ומתנות לאביונים. וכ' המ"ב,
דהיינו לפי שאף הן היו באותו הנס. ותמה
הפר"ח על הרמ"א, הא "איש" כתיב בקרא,
משמע דאשה פטורה! ועיי' בשו"ת שבות יעקב
[ח"א סי' מ"א], שיישב דברי הרמ"א.

238. עיי' בשו"ת תורה לשמה [מבעל בן איש
חי, סי' קפ"ט], שכתב, דכל שהניח את שתי
המנות בכלי אחד — חשיב כמנה אחת, ולא
יצא יד"ח משלח מנות. עיי"ש ראייתו.

וכתב בלקט יושר, שיוצא במשלוח מנות, אף
בתאנה אחת ותמרה אחת, אף שאינן שוות
פרוטה אחת.

ובחתם סופר [בדרשות ח"א דף קצ"א ע"א] איתא,
דאין מקיימין מצות משלח מנות, אלא
במי שיש לו סעודה מוכנה, והמנה שנותן —
נוספת על הסעודה. אבל אם אין לו סעודה, הוה
מתנות לאביונים.

239. והטעם שאין מברכין על מצות משלוח
מנות, כתב בתשובת מר ואהלות [הובא בשפתי
חכמים], משום שהמצוה היא לשלוח "איש
לרעהו", ומי יודע אם שניהם באמת רעים ממש
זה לזה. וכתב, דאפשר דהיינו נמי טעמא דאין
מברכין על מתנות לאביונים, משום דמי יודע אם
מקבל המתנה באמת אביון הוא.

ובמהר"ץ חיות כתב, דהיה אפשר לומר,
דהטעם כמש"כ הרשב"א גבי מצות צדקה, דאין
מברכין עליה, משום דאין ביד הנותן לקיימה —
אם אין העני מוכן לקבל [וביארו האחרונים,
דאין הכוונה דחיישינן שמא לא ירצה העני לקבל
לבסוף, ותהא ברכה לבטלה, דאמאי ניחוש להך
מיעוטא? אלא, שעל מצוה כזו, שאינה אלא

שם קרבן העדה, דהיינו שקבעו למגילה מסכת
בפני עצמה, וילמדו בה תמיד.

והרמב"ם בהל' מגילה [פ"ב הל' י"ח] כתב
[והוא בירושלמי פ"א ה"ה], דמהאי קרא ילפינן,
דמגילת אסתר לא תיבטל בימות המשיח
[משא"כ שאר ספרי הנביאים והכתובים —
דיבטלו].

וכתב שם הראב"ד, דודאי שלא יבטל שום
ספר, דאין לך ספר שאין בו לימוד. אלא כך
אמרו: אפילו יבטלו שאר הספרים מלקרות בהם,
מגילה לא תבטל מלקרות בה בציבור.

והחתם סופר [בסוף המסכת] הביא, דאיתא
בפסיקתא זוטרת: "לא יעברו" — אפילו בימות
המשיח. "וזכרם לא יסוף" — אפילו אבלי ציון
וירושלים". וכתב, דאיכא י"ב ציוויים במגילה,
כגון: "לקיים עליהם", לרמז, שכשיתקבצו כל
י"ב שבטים במהרה בימינו — יעשו פורים ג"כ.

235. והקשה המהרש"א דמקרא לא משמע הכי,
דהא ברישא דקרא נמי כתיב "בכל דור ודור"!
וכתב דה"פ: דמרישא דקרא שמעינן רק
שקבלו עליהם שלא יעבור מהם ומזרעם, אבל
מסיפא דקרא, מיתורא ד"וזכרם לא יסוף
מזרעם", משמע למדרש דרוה"ק אומרת כן
בלשון הבטחה.

236. לישנא דקרא משמע לכאורה, דבעינן
דווקא שליחות. וכן משמע לכאור', מדנקט
בשו"ע [תרצ"ה סק"ד]: "חייב לשלוח לחבירו
שתי מנות". ועיי"ש במ"ב [סקי"ח], שהביא,
דבשו"ת בני ציון [סי' מ"ד] נסתפק, אם הביא
בעצמו את המנות, ולא ע"י שליח, אם יוצא,
דשמא בעינן דווקא ע"י שליח.

והאי דכתיב: "ומתנות לאביונים", משמע שצריך לתת שתי מתנות²⁴⁰ — לשני בני אדם. לכל אביון — מתנה אחת²⁴¹.

רבי יהודה נשיאה, שדר ליה לרבי אושעיא ביום הפורים, אטמא דעינלא תלתא²⁴² [שוק

של עגל שלישי לבטן], וזרבא דחמרא [נאד יין].

שלח ליה רבי אושעיא: קיימת בנו רבינו את ב-ז המקרא: "ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים", שהרי שלחת לנו שתי מנות —

למלא את רצון חבריו — לא תקנו ברכה. עיי בשו"ת חתם סופר או"ח סי' נ"ד]. וא"כ, איכ"ל דה"ה הכא, במשלוח מנות. וכ"כ הפמ"ג בסי' תרצ"ד.

אמנם ברמ"א [סי' תרצ"ה ס"ד] איתא, דאם שלוח מנות לחבירו, והוא אינו רוצה לקבלם — יצא [ובמ"ב שם [ס"ק כ"ד] הביא דהפר"ח חולק על זה, וכן החת"ס תמה על זה. ועיי בשו"ת חת"ס סי' קצ"ו, שכתב, דהא תליא בטעם משלוח מנות. דלטעם המנות הלוי, שעניין משלוח מנות הוא, כדי להרבות השלום והריעות, היפך כוונתו של הצר, שאמר מפוזר ומפורד, א"כ, כיון ששלח מנות, הרי הראה כבר חיבתו, וא"כ, מה אכפת לן שמחל? אבל לטעם תרומת הדשן, שהטעם הוא כדי שתהא הרווחה לשמחת פורים, ודאי לא יצא ידי"ח אם מחל לו].

ובשו"ת חתן סופר [סי' ע"ב] כתב, דהא דלא תקנו ברכה על משלוח מנות, היינו משום דמצוה זו נתקנה להראות מצות אהבת ריעים, ובאמת היא מצוה הנוהגת בכל עת, אלא ביום זה, מחמת פרסום הנס, עשו תקנה קבועה למצוה של אהבת ריעים, ולכן לא שייך לברך עליה.

ובשו"ת ערוגת הבושם [או"ח סי' ר"ז] כתב עפ"י דברי המג"א [או"ח סי' תרצ"ב], דנראה לחדש כלל גדול, דלא תקנו חז"ל ברכה, אלא היכא דבמעשה עצמו ניכר — דלשם מצוה עושה כן. אבל היכא דאין בעצם מעשה הוכחה, שעשה לשם מצוה — לא תקנו ברכה. ולהכי, כיון דמשלוח מנות וסעודה, הוא דבר הנוהג בכל יום ושבת ויו"ט, א"כ, אין המעשה מוכיח

שנעשה לשם מצוה, ובכה"ג אין מברכין. וע"ע בשו"ת דברי ישראל [ח"א סי' רכ"ד] מה שתירץ בזה.

240. כתב במחזיק ברכה [סי' תרצ"ד, בשם הרב זרע יעקב בשו"ת]: "חייב ליתן לפחות שתי מתנות לשני עניים. ואם נותן מעות, צריך שיתן שיעור שיקנה ג' ביצים אוכל. ואם נותן אוכלין, צריך שיתן שיעור ג' ביצים מפת. ולפ"ז, אם מחלק לעניים מנה, לכ"א פרוטה, לא יצא ידי חובה".

241. והקשה הפר"ח [סי' תרצ"ד], אמאי לא נימא דבעינן לתת לכל אביון שתי מתנות? עיי"ש. ועיי' בבן יהודע.

242. הברכי יוסף מסתפק, במי ששלח לחבירו תרנגולת פטומה למשלוח מנות, ובשעת האכילה נמצאה טריפה באחד מאבריה, האם יוצא ידי"ח כיון שבשעת משלוח היתה מנה הראויה, דסמכינן ארוב כשרות, או דלמא אמרי' דהוברר למפרע שלא היתה ראויה לאכילה.

וכתב החתם סופר [בדרשות, ח"א דף ר"ד ע"ד] דמהך דהכא משמע דיוצא ידי"ח, דאם איתא דאם ימצא טריפה — לא יצא ידי משלוח מנות, א"כ, אם יאכל ממנו רבי אושעיא לאחר פורים, וימצא טריפה, לא יצא רבי יהודה ידי משלוח מנות. ואין זה "דרכיה דרכי נועם" [כדאיתא ביבמות י"ז ע"ב].